

ÎN LUMEA LUI PĂCALĂ ȘI TÂNDALĂ

Ediție îngrijită de
Valeria FILIMON

CUPRINS

PĂCALĂ, <i>Ion Creangă</i>	5
PĂCALĂ ȘI TÂNDALĂ, <i>Constantin Negruzzi</i> ...	8
PĂCALĂ ÎN SATUL LUI, <i>Ioan Slavici</i>	12
ISPRĂVILE LUI PĂCALĂ, <i>Petre Dulfu</i>	25
Cuvânt înainte	25
I. Moștenirea	26
II. Vânzarea	28
III. Împărțirea comorii	30
IV. Fuga	33
V. Fluierul	35
VI. Tocmeala	38
VII. Caprele popii	41
VIII. La oi	46
IX. Boii lui Păcală	49
X. Moara dracilor	52
XI. Cucul	57
XII. Evanghelia	59
XIII. Răfuiala	61
XIV. Mireasa	63
XV. Păcală și Tândală	67
XVI. Învierea morților	70
XVII. Păcală însurat	73
XVIII. Strechea	78
XIX. Prânzul	82
XX. Otrava	87
XXI. Rămășaguri c-un boier	92
XXII. Alte rămășaguri	97
XXIII. La vatra părintească	101
XXIV. Păcală mare gospodar	108
DE-ALE LUI TÂNDALĂ, <i>Petre Dulfu</i>	114
I. Tândală și târgoveții	114
II. Tândală și zmeul	119

PÂCALĂ

Ion Creangă

Un negustor, umblând prin mai multe sate și orașe, ca să cumpere grâu, păpușoi și altele, într-o zi ajunsese la un pod și când era să treacă văzu un om care se odihnea acolo: acesta era Pâcală. Negustorul, voind să afle ceva de la el, ca oricare negustor, se apropie de dânsul și-l întrebă:

– De unde ești, măi creștine?

– Ia din sat de la noi, răspunse Pâcală.

– Din care sat de la voi?

– Iaca de acolo, tocmai de sub acel mal, Jarătând negustorului cu mâna spre un deal.

– Bine, dar ce sat e acela? Eu nu-l știu.

– Ei! cum să nu-l știi; e satul nostru, și eu de acolo vin.

– Nu așa, măi prostule. Eu te-ntreb: acel sat pe a cui moșie este și cum îi botezat?

– Doamne! da' nu știi că moșiile sunt boierești și asta-i a cuconului nostru, ce șede la București? Iar satu-l botează popa într-o căldărușă cu apă, cum îi scrie lui în cărți.

Negustorul, privindu-l lung, zise în sine: Mă!... aista-i chiar Pâcală.

– Dar cum te cheamă pe tine?

– Iaca!... ce mă-ntreabă. Mă cheamă ca pe oricare: vină-ncoace, ori vin-aici!

Negustorul începu a-și face cruce ca de naiba și iar îl întrebă:

– Dar cu chiămarea împreună cum te mai strigă?

– Iaca așa: vino! u! mă! răspunse Pâcală.

Negustorul începu atunci a râde și zise: ce prost! Apoi îl mai întrebă:

– Dar ce bucate se fac acolo la voi?

– Mai mult terciu cu mămligă mâncăm, zise Pâcală.

– Înțelege-mă, prostule! Nu te-ntreb de bucate ferte.

– D-apoi de care bucate mă-ntrebi?

– Te-ntreb dacă s-au făcut la voi grâu, orz și altele.

– Da, s-au făcut până la brâu, răspunse Pâcală.

- Nu te-ntreb de înălțime, că doar n-am nevoie de paie pentru boi, ci aș voi să știu ce felu este la voi grăuntele orzului.
- Să-ți spun, dacă nu știi, zise Păcală. Grăuntele orzului este lungăreț, îmbrăcat c-o coajă cam gălbâie și c-o țapă în vârful.
- Bine, știu de astea; dar spune-mi ce fel se vinde, că ași voi să cumpăr și eu.
- De! nu știi dumnia-ta ce fel? Unul dă grăul ori orzul, și altul îi dă bani: galbeni, napoleoni ori altăceva.
- Nu mă-nțeleseși nici asta; eu te-ntreb: cum se dă?
- Bre!... Nici asta n-o știi. Să-ți spun eu: iei banița ori dimerlia și pui în ea pân-o umpli cu vârful, apoi cu coada lopeței o razi și-o torni în sac, pe urmă iarăși o umpli și tot asemenea faci.
- Eu nu te-ntreb asta, om fără cap ce ești!
- Dar ce fel mă-ntrebi? zise Păcală.
- Cu ce preț se vinde chila ori banița; câți lei?
- Așa cum te-nvoiești; și câți lei dai atâta iei.
- Negustorul, supărat, îl mai întrebă:
- Neghiobi ca tine mai sunt acolo-n sat?
- U! hu!... este badea Mușat, badea Stan, Neagu, Voicu, Florea, Soare, badea Bran, Coman și alții.
- Ho! mă, destul! Dar cine este mai mare decât toți la voi în sat?
- Cine-i mai mare? Badea Chițu; el e mai nalt decât toți; e atât de lung, încât mai n-ajungi cu mâna la umărul său.
- Bre!... proastă lighioaie mai ești! Nu te-ntreb așa.
- Dar cum? zise Păcală.
- Eu îți zic: pe cine ascultați voi aici în sat?
- I! ha! auzi vorbă! Ascultăm pe lăutarul moș Bran; când începe să cânte, tot satul stă cu ochii și urechile țintă la el.
- Nu zic așa, măi nătărăule! Răspunde-mi o dată cum te-ntreb.
- Ei, cum?
- Eu te-ntreb de cine aveți frică aici în sat mai mult.
- Valeu, maică! Ia de buhaiul lui moș popa, mare frică mai avem, mămulică! Când vine sara de la păscut, fugim de el care încotro apucăm; că atât e de înfricoșat, de gândești că e turbat; când începe să mugească, sparie chiar și copiii din sat.
- Mă!... da! ce namilă de om ești tu? Nu cumva ești vrun duh rău, frate cu Mează-noapte sau cu Spaima-pădurei?
- Ei, Doamne! De ce mă-ntrebi, când mă privești? Ce? Nu mă vezi că-s om ca și dumniata: cu cap, cu ochi, gură, nas, mâni și cu picioare, mă mișc și mă uit ca toți.

– Așa te văd și eu, dar ai minte și simțire abia ca un dobitoc. Ia spune-mi, zău: aveți butnari sau dogari în sat la voi?

– Avem.

– Na cinci bani, și du-te să-ți puie doagele ce-ți lipsesc.

Prostia din nascare, leac în lume nu mai are; ea este o uricioasă boală, ce nu se vindecă în școale, ba nici în spitale.

Iași, 1872

(Textul din prezentul volum este reprodus după ediția: Ion Creangă, Opere, II, "Scriitori români", II, Editura Minerva, București, 1970.)

PÂCALĂ ȘI TÂNDALĂ

Constantin Negruzzi

.....

– Dar d-ta, moșule, n-o să ne spui ceva? am zis cătră bătrânul pădurar ce ne primise în gazdă.

– Ce vreți să vă spun feții mei? răspuse el. Ce să vă spun vouă, oameni de ieri, eu omul veacului care port două sute de ierne în spate? Voi vă ziceți români, ș-apoi vorbiți o limbă pre care eu n-o înțeleg. Purtați niște haine sucite pe niște trupuri stricate în care mă îndoiesc că este inimă. Sunteți așa de țigăriți și gingași încât de v-ar videa străbunii voștri, ar plânge de jale.

– Toate sunt așa, zise unul din noi râzând, dar încă tot nu suntem lipsiți de simțul auzului, și prin urmare ne place a asculta povești frumoase din vremile trecute și aș pune rămășag că istoria vieții d-tale a să ne facă să adormim. Ia deci în brațe cea ploscă burduhoasă și-ți răcorește gâtulejul.

Propunerea aceasta zâmbi bătrânului care, urmând sfatul dat, deșertă plosca, își dresе glasul, și începu:

– Trebui să știți, feții mei, că eu sunt fecior vestitului Strâmbă-Lemne, care lua stejarul cât de gros, îl îndoia cu mânilе și-l făcea obadă de roată. El era un om foarte învățat și cunoscut pe vremea lui. Copilărise cu Ciubăr-Vodă, cu care învățase carte la dascălul Pascal din Podul-Iloaei, ce știa toată *Alexandria* pe de rost, făcută de numitul dascăl Pascal, de unde nu știu cum a căzut în mânilе d. Barac de a tipărit-o. Petrecuse toată juneța sa la curtea lui Lăcustă, a lui Papură și a lui Pârle-Vodă. Ce mai vremi acele!

[.....]

Ce să mai zic de oamenii vremilor acelora? Ei erau 'nalți ca brazii și voinici ca smei. Tatăl meu era nepot viteazului Sfarmă-Peatră, care avea obicei când se punea la masă să înghită mai întâi șapte-opt bolovani, ca să-i facă poftă de mâncare.

La vrâstă de două sute optzeci ani, tatăl meu, văzându-se flăcău tomnatic, se însură cu jupâneasa Mărica, minunată femeie, groasă și frumoasă, dar cam prostană, zicând adese niște vorbe chisnovate, la care tată-meu răspundea: „Tronc, Mărico!” La patru luni după ce se mărită, născu o fată. Astă născare fără vrere cam supără pe tata,

dar popa îl liniști, spunându-i că asta se-ntâmplă uneori, însă numai la facerea dinții. Soră-mea n-a trăit precum nici alți două sute de frați și surori ce am avut. În sfârșit m-a născut pre mine și, văzându-mă așa mic și ovilit, mi-au pus numele Tândală. Nașterea mea costă viața mamei, iar tatăl meu, simțindu-se c-a îmbătrânit, chemă pre nașu-meu Păcală, mă încredință lui și apoi muri după ce mănă trei oi fripte și bău o balercă de pelin, zicând că nu trebui să se ducă pe ceea lume flămând și insetat. El era atunci de patru sute optzeci și trei de ani.

Nașu-meu Păcală era un om foarte de duh; avea răspuns la orice vorbă. El mă puse întâi la buchi, dar văzând că într-o zi era să mă-năduș c-un tverdu ce mi se prinsese în gât, hotărî a-mi spune singur tabla pre care trebuia să o deprind pe dinafară. Asta mi-a fost învățătura.

Iaca ce-mi zicea el:

„Fine! De vrei să trăiești bine și să aibi ticnă, să te sălești a fi todauna la mijloc de masă și la colț de țară, pentru că e mai bine să fii fruntea cozii decât coada frunții. Șezi-strâmb și grăiește drept. Nu băga mâna unde nu-ți fierbe oala, nici căuta cai morți să le ie potcoavele, căci pentru behehe vei prăpădi și pre mihoho.

Bate ferul păn-e cald, și fă tot lucrul la vremea lui.

Nu fii bun de gură; gura bate c... Vorba multă-i sărăcie omului și toată paserea pe limba ei pere.

Nu fii zgârcit, căci banii strângătorului întră în mâna cheltuito-rului, și scumpul mai mult păgubește, leneșul mai mult aleargă; dar nici scump la tărățe și ieftin la făină.

Nu te apuca de multe trebi odată. Cine gonește doi iepuri nu prinde nici unul. Nu te întovărăși cu omul becisnic. Mai bine este să fii c-un om vrednic la pagubă, decât c-un mișel la dobândă. Nu te vâri în judecăți. În țara orbilor, cel c-un ochi e împărat. Cel mai tare e și mai mare, și dreptul îmblă todauna cu capul spart. La judecători, ce intră pe-o ureche iase pe alta, căci sătulul nu crede celui flămând, și mai bună e o învoială strâmbă, decât o judecată dreaptă. Să n-ai a face cu cei mari. Corb la corb nu scoate ochii. Ce iase din mătă, șoa-reci prinde, și lupul părul schimbă, iar năravul ba.

Nu te-ncrede în ciocoi. Ciocoiul e ca răchita; de ce-l tai, de ce răsare, și din coadă de câne, sită de matasă nu să mai face. Nu fii dușmănos, căci cine face, face-i-se, și nu e nici o faptă fără plată.

Ferește-te de proști și de nebuni. Nebunul n-asudă nici la deal, nici la vale, și prostului nici să-i faci, nici să-ți faci. El învață bərbieria la capul tău. Șede pe măgar, și caută măgarul. Nu-l primesc în sat, și el întreabă casa vornicului. Prostia din născare leac nu mai